

Твори усмішки,
сміху та гумору в
українській
літературі

2023

Іван Вишенський — православний полеміст (1550-1621)

У 1600 році була укладена знаменита "Книжка" Вишенського — українського православного полеміста й сатирика. Його літературний голос пролунав у часи відчаю українського народу і відіграв роль у збереженні української державності. У своїх творах Іван Вишенський займав принципову позицію: завжди ставав на захист знедолених і відтворював реальні картини з побуту та життя співвітчизників. "Гумор" і сатира в його творчому доробку слугували інструментами нищівного таврування й висміювання усіх "кровоїдів, сластоїдів, куроїдів та шафранолюбців", які посміли наживатись на народному горі.

Вишенський І. Вибрані твори / Іван Вишенський. – Львів : Каменяр, 1980. – 142 с.

Григорій Сковорода — геній з народу (1722-1794)

Про Сковороду вже багато чого написано, а про його численні "заняття" досі ходять легенди: філософ, поет, байкар, педагог, "скоморох Божий". Висловлювання Сковороди про світ, який ловив його, та не спіймав, міцно викарбувано на національному тлі. Митець зробив багато чого для становлення української гумористичної традиції, "оженивши" її з сучасністю. Абсолютною класикою вітчизняного гумору вважається його вірш "Всякому городу нрав і права". Тут завдяки сатиричним прийомам під роздачу підпадають і кар'єристи, які для чинів "вугли панські труть", і купці, що "при аршині все лжуть", і юристи, що "строять на свій тон права"... Його гумор, радше, був смішним саме тому, що кожному в картині світу Сковороди знаходилося місце — і кожен міг упізнати себе (та свої недоліки).

Сковорода Г. Сад Божественних пісень /
Григорій Сковорода. - Київ : Школа, 2007. -
333, [1] с. - (Бібліотека шкільної класики).

Сковорода Г. Вибрані твори/ Григорій Сковорода. -
Київ : Прапор, 2007. - 381 с.

Іван Петрович Котляревський — український письменник, військовий, класик нової української літератури, громадський діяч (1769-1838)

"Енеїда" Котляревського — новий етап розвитку сміхової української культури. Авторське використання модної бурлескної традиції. "Енеїда" стала першою друкованою книжкою, написаною українською розмовною мовою — і це мало колосально позитивний ефект на всю національну словесність. До появи цього твору ніхто не спромігся так тонко відтворити буденне життя українського суспільства, з усіма проблемами й негараздами, вдавшись при цьому до ювелірної стилізації під поему давньоримського поета Вергілія.

Котляревський І. П. Енеїда : поема /І. П. Котляревський ; іл. Івана Будза. - Київ : Книга, 2008. - 382, [1] с. : мал.

**Остап Вишня (Павло Михайлович Губенко) —
самобутній український сатирик і гуморист.
(1889-1956)**

Остап Вишня не одразу прийшов до письменництва та журналістики, спочатку пропрацювавши фельдшером в армії та хірургічному відділі Південно-Західної залізниці. Це дало Павлу змогу надивитися на людські характери і доскоchu назбирати персонажів, до того ж у різних складних умовах. Саме там він помітив, що навіть у скрутному становищі сміх є великою розрадою для людини, влучна гумореска допомагає переносити страшенний біль, а усмішка та блиск в очах повертають волю до життя.

Вишня О. Вишневі усмішки. Заборонені твори / Остап Вишня. - Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2010. - 382 с.

До цієї унікальної збірки увійшли найвизначніші твори Остапа Вишні різних років. Його творам властиві лаконізм, дотепність і образність мови. Здоровий гумор та нищівна сатира роблять його твори не лише цікавими, але й актуальними.

**Леонід Іванович Глібов –
український письменник, поет, байкар, видавець, громадський діяч.
(1827 – 1893)**

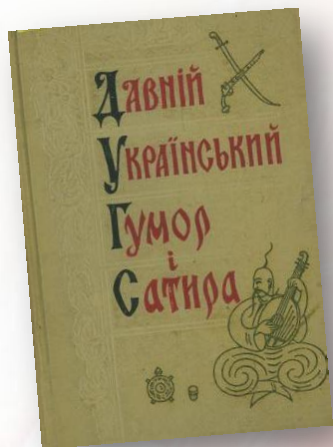
**Глібов Л. Вибрані твори / Леонід Глібов. – Київ : Веселка,
1976. – 135 с.**

Глібов Л. Байки / Леонід Глібов. – Київ : Дніпро, 1976. – 168 с.

Розквіт жанру байкарства в українській літературі пов'язують із іменем Леоніда Івановича Глібова. Це ім'я відоме кожному українцеві. Воно стоїть в одному ряду із іменами всесвітньо-відомих байкарів: Езопа, Лафонтена. Саме як байкар Глібов здобув широке визнання в українській літературі. Він виставляв на посміховисько одвічні суспільні біди, надаючи їм українського забарвлення. Жива, багата мова, легкість діалогів та дотепність байок зробили їх популярними серед дітей і дорослих.

*Давній український гумор і сатира / упоряд., вступ. ст. і прим.
Л. Є. Махновця. – Київ : Держлітвидав, 1959. – 496 с.*

У виданні представлені численні зразки стародавніх українських гумористичних і сатиричних творів. Вони найрізноманітніші за своїм спрямуванням, походженням, жанрово-стилістичними ознаками: інтермедії, бурлескні вірші, сатиричні та гумористичні віршовані оповідання, думи і пісні.

До плеяди авторів цього періоду увійшли: Климентій Зінов'єв, Ян Жоравницький, Іван Пастелій, Григорій Сковорода, Іван Некрашевич.

*Україна сміється : збірка / уклад. тексту Н. Д. Кусайкіна. -
Київ : Шанс, 2008. - 463 с.*

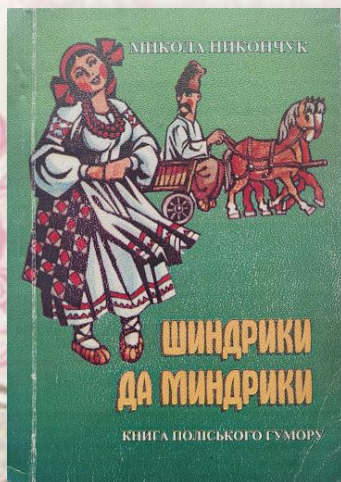
До цієї збірки увійшли кращі твори видатних українських сміхотворців, написані упродовж різних років. У них закладено потенціал дотепної мудрості нашого народу. У збірці також подані гумористичні твори українського давнього та сучасного фольклору: анекдоти, жарти, дотепи, зарисовки тощо, котрі друкувалися раніше в періодичних виданнях.

Дем В. Ми - Українці! : гумор та сатира / Вікторія Дем. - Житомир : Рута, 2017. - 118 с.

Перед читачем четверта збірка гумору і сатири Вікторії Дем. В ній є: про війну, про мирне життя, мініатюри, трішки лірики (без гумору) та пісня "Ходить Гарбуз по городу" на сучасний лад.

Никончук М. Шиндрики да миндрики : кн. поліського гумору / Микола Никончук. - Житомир : Полісся, 2000. - 209 с.

До уваги читачів книга М. Никончука - збирача поліських скарбів, предметом дослідження якої є Полісся крізь призму поетичного слова. Щоб словниковий скарб Полісся став надбанням людства, автор використовує значну кількість діалектизмів на всіх мовних рівнях.

**Павло Прокопович Глазовий —
український поет-гуморист і сатирик
(1922-2004)**

**Глазовий П. Вибрані усмішки : юмор, сатира /
Павло Глазовий. - Київ : УСГА, 1993. - 139 с.**

До цієї книжки вибрано з п'ятнадцяти збірок найкращі і
найвеселіші вірші - ті, що входять до репертуару
народних артистів України. Вірші Павла Глазового
додають людям настроя, допомагають побачити в
житті більше світлого, радісного, стати добрішими.

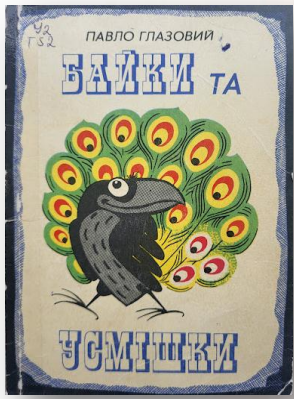
**Глазовий П. Веселий світ і Чорна книга : гумор, лірика, сатира /
Павло Глазовий. - Київ : Укр. письм., 1993. - 365, [1] с.**

Окрім гуморесок, усмішок та байок, які входять до різних
тематичних розділів, читач ознайомиться з роздумами
автора про життя-буття, про війну і мир, про мораль і
етику, про мистецтво й естетику та про інші непрості
матерії. Вони зібрані в своєрідній прозово-поетичній
композиції.

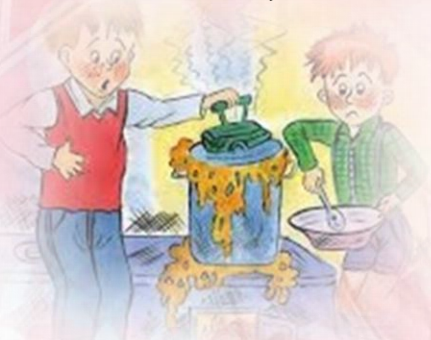
**“Я так люблю веселий сміх.
Здоровий сміх, що гріє всіх! ...»**

Глазовий П. Байки та усмішки / Павло Глазовий. - Київ : Рад. письменник, 1975. - 111 с.

Основу книжки становлять байки. В них викриваються і висміюються негативні явища, які трапляються в нашому житті. Крім байок, до збірки увійшли гумористичні мініатюри й усмішки, спрямовані проти безгосподарників, ледарів, підлабузників, шахраїв.

Глазовий П. П. Сміхологія : кн. для усіх, кому любий сміх / П. П. Глазовий. – Вид. 2-ге. – Київ : Дніпро, 1989. – 573 с.

Книгу відомого українського поета – гумориста, лауреата премії імені Остапа Вишні складають його кращі гумористичні та сатиричні твори з попередніх видань. Значна частина вміщених тут байок та усмішок неодмінно входить до репертуару професійних та самодіяльних артистів – читців.

У книзі автор розвінчує ті негативні явища, які заважають нашому народові в його натхненній, творчій праці.

Глазовий П. Хай вам буде весело! : байки, усмішки, жарти / Павло Глазовий. – Київ : Рад. письменник, 1981. – 69 с.

**Степан Іванович Олійник —
український поет-гуморист і сатирик, журналіст
1908-1982**

У першому томі відомого українського поета представлені кращі гумористичні та сатиричні твори, об'єднані в розділи «Мої земляки», «Шахтарям донецьким — хлопцям молодецьким», «Дорогі мужі і дорогі дами».

Олійник С. Гумор та сатира : в 2 т. / Степан Олійник. - Київ : Дніпро, 1988. – 2 т.

У другому томі вміщено розділи «З житейського поля», «Батьки і діти», «З народних джерел», «Не говори, що ти поет», куди входять гуморески й віршовані фейлетони. Окремим розділом подано твори на міжнародну тематику, в яких поет викриває капіталістичний спосіб життя. Поезії для дітей і рання творчість представлені в розділах «Чудо в черевіку» та «З ранніх віршів».

**Олександр Іванович Ковінька —
український письменник-гуморист
(1900-1985)**

**Ковінька О. Гуморески. Оповідки. Усмішки /
Олександр Ковінька. - Київ : Мистецтво, 1980. - 80 с.**

Тематика творів Олександра Ковіньки пов'язана з господарюванням у старому та новочасному селі; негараздами у вихованні дітей, побуті. Для оповідань манери О. Ковіньки характерні безпосередність та простота. Саме він розробив художню форму короткої гуморески, заснованої на традиції дотепного усного народного мовлення.

**Гладкий М. Таємниці соціології : гумор і сатира /
Микола Гладкий. - Київ : Рад. письменник, 1990. - 109 с.**

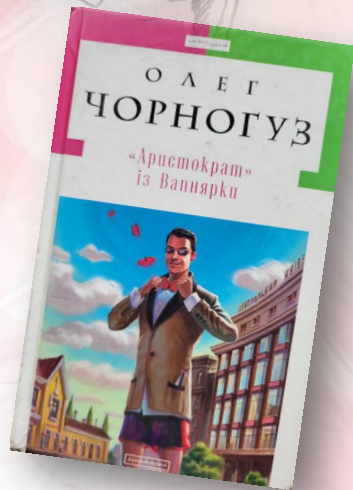

Ця книжка гумору і сатири різноманітна за жанром. Відкривається вона міні-повістю в усмішках «Сміялися зорі», яка присвячена українського гумористу — Остапові Вишні. Входять до збірки також гуморески, веселі й сумні усмішки, жарти, байки в прозі, афористичні вислови, веселі діалоги.

Олег Федорович Черногуз —
український письменник, журналіст, редактор журналів «Перець» та «ВУС»,
автор численних книжок гумору та сатири
(1936-2022)

Черногуз О. "Аристократ" із Вапнярки : сатир. роман у 2-ох кн. /
Олег Черногуз. - Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2013. - 477, [1] с. :
іл. - (СміхоТерапія).

Перший український сатиричний роман "Аристократ" із Вапнярки» одразу після виходу в світ став бестселером і розійшовся майже півмільйонним накладом. Цей іскрометний, веселий, дотепний гостро-соціальний твір з виразно українським національним обличчям став радісною віддушиною для сотень тисяч читачів, які побачили в ньому гротескно-правдиве віддзеркалення тогочасної дійсності й талановите продовження гумористичних традицій Степана Руданського та Остапа Вишні. Автор роману зумів з великим блиском і бездоганним відчуттям стилю створити цілу галерею яскравих сатиричних типів.

**Дмитро Михайлович Кешеля —
український письменник, драматург і сценарист. Заслужений
журналіст України. Член Співки журналістів України і Співки
письменників України (народився 1951 р.)**

**Кешеля Д. Осінь великих небес, або Прирічанські характери :
романи з нар. життя / Дмитро Кешеля. - Ужгород :
Карпати, 2006. - 395, [2] с.**

До книги знаного українського
письменника Дмитра Кешелі увійшли
унікальні за стилем написання
трагікомічні романи з народного
життя. Трагедія й комедія,
фантазмагорія і сучасні реалії,
неповторна швейкіада закарпатського
села - все це автор талановито поєднує
з глибоким філософським осмисленням
життя простих людей.

**Всеволод Зіновійович Нестайко —
український письменник-прозаїк, класик сучасної української
дитячої літератури
(1930-2014)**

**Нестайко В. Тореадори з Васюківки : трилогія про
пригоди двох друзів / Всеволод Нестайко. - Київ :
Веселка ; Тернопіль : Навч. кн. - Богдан, 2003. — 437 с.**

У трилогії "Тореадори з Васюківки" відомого українського
письменника, лауреата Літературної премії ім. Лесі
Українки Всеволода Нестайка розповідається про двох
нерозлучних друзів Яву й Павлушу, про їхні веселі,
незвичайні пригоди.

**Нестайко В. Вибрані твори : в 2-х т. / Всеволод Нестайко. - Київ :
Веселка, 1990**

Т. 2 : П'ятірка з хвостиком : повісті-казки. - 1990. - 510 с.

До другого тому вибраних творів увійшли повісті та повісті-казки про
веселі учнівські пригоди, про виховання почуття товариськості та
взаємодопомоги.

**Іван Нечуй-Левицький —
український письменник, етнограф, фольклорист, педагог
(1838-1918)**

«Кайдашева Сім'я»

Іван Нечуй-Левицький — видатний український письменник-реаліст, перу якого належать оповідання і повісті з народного життя, що становлять найбільш вагому та класично викінчену сторінку його творчості. «Кайдашева сім'я» поєднує в собі неперевершений гумор, яскраві українські образи, неповторний національний колорит і нотку смутку.

«Старосвітські батюшки та матушки»

Повість
«Старосвітські батюшки та
матушки»

І. Нечуя-Левицького —
багатоплановий твір про світське
життя священників, написаний в
гумористичному ключі.

**Пантелеймон Олександрович Куліш —
український письменник, фольклорист, етнограф, мовознавець,
перекладач, критик, редактор, видавець, філософ історії
(1819-1897)**

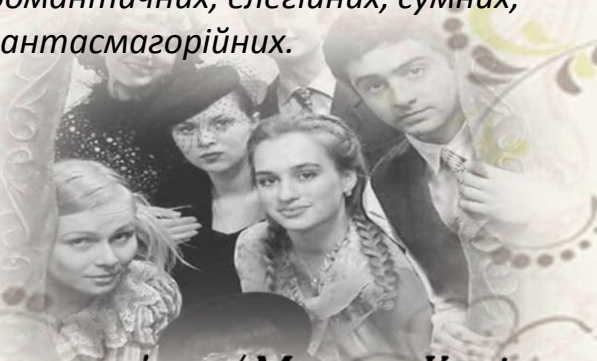
*Мина
Мазайло
Микола Куліш
в ролі
Оксани Терещук*

Комедія «Мина Мазайло» відрізняється оригінальним сюжетом, у якому переплетено культурно-соціальний та родинно-інтимний аспекти, містить галерею виразних характерів з індивідуалізованим культурним і національним світоглядом, насичена дотепними, пародійними, карикатурними, фарсовими сценами.

У творі використано широкий діапазон живої і тому колоритної мови, що відбиває специфіку духовних та національних цінностей основних персонажів. Комедія характеризується широкою палітрою інтонацій та мелодійних візерунків — веселих, ніжних, мажорних, романтичних, елегійних, сумних, трагікомедійних і навіть фантасмагорійних.

**Куліш М. Мина Мазайло ; Народний Малахій ; Патетична соната : п'єси / Микола Куліш ;
авт. післямови. Н. Бернадська. - Київ : Знання, 2010. - 375, [1] с. - (Класна література)**

**Олександр Петрович Довженко —
український письменник, кінорежисер, кінодраматург, художник,
класик світового кінематографа
(1894-1956)**

**Довженко О. Зачарована Десна : кіноповість ; Оповідання ; Щоденник
(1941-1956) / Олександр Довженко. - Київ : Дніпро, 2008.**

Зачарована Десна — автобіографічна повість, спогади Олександра Довженка про дитинство в рідному селі на Чернігівщині. Твір сповнений тонкого гумору. Повість є гімном річки Десна, рідному чернігівському краю, селянам-трудівникам і сільському способу життя.

**Михайло Петрович Старицький —
український письменник, театральний і культурний діяч.
Один з корифеїв українського побутового театру
(1840-1904)**

Головний герой комедійної п'єси «За двома зайцями»
— легковажний цирульник (перукар) Свирид Голохвастов, який вирішує вигідним шлюбом виправити своє матеріальне становище. Сподіваючись на свою привабливу зовнішність Голохвастов починає залицятися одразу до двох дівчат, але народ знає: за двома зайцями побіжиш, жодного не спіймаєш.

**Старицький М. Твори в шести томах / Михайло Старицький. - Київ : Дніпро, 1989 - 1990
Т. 2 : Драматичні твори. - 1989. - 576 с.**

Підготувала
Завідувач відділу обслуговування
Сніжана Колодюк
Кількість джерел: 29

